

Wydarzenia

Piątek, 10 stycznia 2020

Wystawa biżuterii patriotycznej

Serdecznie zapraszamy do Kasztelu na ekspozycję biżuterii patriotycznej z okresu Powstania Styczniowego. Ekspozycje prezentowane na wystawie pochodzą ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Jaśle.

W bieżącym roku mija 157 rocznica wybuchu Powstania Styczniowego. Powstanie to było największym polskim zrywem zbrojnym w XIX w. Miało charakter wojny partyzanckiej, w której stoczono ok. 1200 bitew i potyczek. Mimo ofiarności społeczeństwa zakończyło się klęską powstańców, z których kilkadziesiąt tysięcy zostało zabitych, blisko 1 tys. straconych, ok. 38 tys. skazanych na katorgę lub zesłanych na Syberię, a ok. 10 tys. wyemigrowało.

Klęska powstania wywarła ogromny wpływ na postawę społeczeństwa polskiego we wszystkich zaborach na kolejne dziesięciolecia. Już przed powstaniem manifestowano swe uczucia patriotyczne poprzez noszenie biżuterii patriotycznej. Po upadku powstania nazywano ją czarną lub emblematyczną. Pamiątki operowały systemem znaków, symboli i alegorii wyrażających wierność ojczyźnie i Bogu. Składały się na nią obrączki, medaliki, krzyżyki, noszone dla upamiętnienia ofiar manifestacji patriotycznych w Warszawie. Wykonywano ją z metalu, srebra, laki, ebonitu, czarnego szkła, pereł i drewna. Wykonywano korale, bransolety i naszyjniki imitujące łańcuchy, kajdany i gałązki cierniowe. Jedną z najbardziej rozpoznawalnych form pamiątek był prosty metalowy krzyżyk upamiętniający ofiary manifestacji patriotycznych w Warszawie. Na ramionach napisy i daty odnoszące się do tych krwawych wydarzeń. Noszenie biżuterii patriotycznej było przejawem biernego oporu. Wobec tragedii narodowej noszenie biżuterii z metali i kamieni szlachetnych było źle widziane. Wiele osób przekazywało klejnoty na cele narodowe, a w ich miejsce wprowadzano tanie, powszechne materiały. Wiele egzemplarzy biżuterii nawiązywało do treści religijnych. Niektóre pamiątki miały charakter relikwii. Wkomponowano w nie fragmenty odzieży poległych, włosy, fotografie. (...) Najliczniej reprezentowane są broszki wykonane z czarnego szkła, ebonitu lub drewna. Używanie takich materiałów miało symbolizować ofiarność dla sprawy narodowej. Modnym wówczas materiałem był nowo odkryty ebonit. Bardzo ciekawe są zawieszki, które zostały zaprojektowane w ten sposób by umieścić w nich fotografię lub malowaną miniaturkę powstańca – tzw. sekretniki. Bardzo często noszone były na łańcuszkach o grubych ogniwkach symbolizujących kajdany i niewolę narodową. Kajdany symbolizowały również bransolety. Biżuteria zdobiona była perłami słodkowodnymi symbolizującymi łzy przelane za poległych. Ciekawe w formie są korale wykonane ze szkła drewna i ebonitu. Niektóre miały formę różańca i noszone były u pasa jako swoiste cingulum. Powszechne było noszenie czarnych dodatków do strojów. Szczególnie kobiece suknie były bogato zdobione koronkami, aplikacjami i szarfami.